

PROSVETA

THE ENLIGHTENMENT
GLASLO IN LISTINA SLOVENSKE NARODNE
POSOPNE JEDNOTE
Organ of and published by the Slovene National Benefit Society

Narodna in Zdravna drava (even Chicago) in Canada
\$6.00 na leto, \$3.00 na pol leta, \$1.50 na tretji leta; za Chicago
in Cincin \$7.50 na leto, \$3.75 na pol leta; na Innesmuth
\$9.00

Subscription rates for the United States (except Chicago)
and Canada \$6.00 per year, Chicago and Cincin \$7.50 per year,
foreign countries \$9.00 per year.

Onje glasilo se dogovoru.—Kopisti dajete in nenarodnih
glasov se ne vračajo. Koprski literarne vashine (črtice, po-
sveti, drame, pismi itd.) se vračajo pošiljatelja le v slovaško,
če je priložil postilno.

Advertising rates on agreement.—Manuscripts of commen-
tations and unsolicited articles will not be returned. Other
manuscripts, such as stories, plays, poems, etc., will be returned
to sender only when accompanied by self-addressed and stamped
envelope.

Naslov na vse, kar ima stik s listom
PROSVETA
1657-59 St. Lawrence Ave., Chicago, Illinois
MEMBER OF THE FEDERATED PRESS

Glasovi iz naselbin

K Sgvinemu koncertu

Chicago. — Kdor bi rekel, da je slovenska naselbina v Chicagu dremava in zaspana na našem glasbenem polju, bi bil v veliki zmoti ter delal s takim očitanjem nam vsem hudo krivico. Saj smo tako vneti za našo pesem, da smo si v tem mesecu privoščili že tri koncerte. Nak, zaspani pa že nismo, niti ne dremavi v tem oziru. Ali v tej svoji hvalevredni vnemi bi morali biti pa vseno malo previdnejši ter gledati na to, da bi razvrstili tiste tri pevke priredbe vsaj na tri nedelje. To bi se bilo menda tudi lahko zgodilo, ker ima mesec november v tem Gospodovem letu celo štiri nedeljske praznike. In ker nismo morebiti imeli tega dejstva pred očmi, sta padla koncerta socialističnega pevskega zbora Sava in pa pevskega društva Slovana na zadnja nedelja v dveh različnih in dokaj oddaljenih dvoranah.

Pevski zbor Sava je podal svoj koncert v dvorani Slovenske narodne podporne jednote, Slovani pa v Hrvaški dvorani na južni strani tega mesta. Jaz sem se udeležil Savinega čeprav sem imel tudi vstopnico za Slovano-vo pevsko prireditev.

Ko se nam je Savin predsednik Frank Udovič v kratkih besedah zahvalil za obisk ter obenem tudi povedal, da ima zbor 22 pevki in 15 pevcev, so začele te pevke moči pod spretnim in skrbnim vodstvom svojega učitelja Jakoba Muhe izvajati koncertov vzpored, pri katerem je v vseh zborovih izvajanjih, kjer je bilo potrebno spremljevanje na klavir, prav dobro izvršila svojo nalogo učiteljeva žena Mary.

V "Našem praporu" se je videlo, da se pevskim močem še ni so razgrela grla. Savani so sicer ubrano zapeli to pesem, ali ognja še ni bilo nič v njihovem tju.

Zajčeva "Slava delavstvu" jim je šla prav lepo iz grla, ali še vedno ne s tistim ognjem, ki ga zahteva ta skladba. Srca pevcev in pevki so bila s pesmijo, toda grla so bila še vse premoledno razgrela.

Savin ženski zbor nam je nato zapel Fosterjevo "Beautiful Dreamer" in pa Frimlovo "Allah's Holiday" prav dobro, čeprav še malce plaho in negotovo. Ženski zbor ima domala 22 samih mladih grl, s katerimi se da ustvariti čudo.

Plutova Jožefina je zajgrala "Kvartet" iz Verdijeve opere "Rigoletto" tako fino in spretno pa čustveno, da je bilo to njeno izvajanje zares prav umetniško, da, naravnost virtuozno. Tudi iz akordijona se dajo izbiti krasni akordi, če je instrument v pravih rokah. In to pot je bil v pravih.

Njena sestrice Angelina je potem ob njenem spremljevanju zapela našo narodno "Jaz pa vrtec bom kopala", potem Frimlovo "Giannina Mia" in nato zapet našo narodno "Sem se oženil". Njeno petje je šlo ljudem tako močno k srcu, da so jo ponovno zahtevali na oder. Jaz se samo bojim za njen glasček, če ga bodo naša društva preveč izrabljala.

General Tot Voorst (levo), vrhovni poveljnik holandske armade, in general Snijders, poveljnik rezervne armade.

Sava je dosegla višek tega koncerta, ko nam je zapela Vodopivčovo "Pri oknu", potem Jerebovo "Kam si šla" in pa tisto "Cvetočih dekle prsa bela". V teh treh pesmih so bila pevška grla razgrela, srca razigrana in čustva razpuščena, kar vse se je sijajno odražalo v tistem petju. Imenitno prednašanje, fino izražanje, toplo čustvovanje! Krasen užitek!

Sava je imela srečo privabiti na ta koncert Mrs. Keleminičevo iz Garyja, Ind., ki je nastopila kot solistinja v sopranem glas-u. Na programu je bilo zapisano, da nam zapoje Schubertovo "Ave Maria". Pa je to opustila ter zapela "Nate mislim", potem Klaičev "Tisek in tjeica" in še par drugih narodnih pev-kov, med katerimi je bila tudi ena slovenska.

Ta odlična pevka je že ob svojih prvih akordih pridobila zase vse občinstvo, ki je bilo ob dan-nih razmerah v zadovoljivem številu zbrano v dvorani. Ali čim dalj je pela, tem silnejši je bil učinek njenega mlaga, mehkega, čistega in obsežnega glasu. Ljudje so se tako razvneli zani, da so odlično pevko večkrat poklicali nazaj na oder ter ji s tem vsaj nekaj povrnili za krasen užitek, ki ga jim je dala s svojim srebrnim glasom in zelo prikupno osebnostjo.

Na klavir jo je fino spremljala Mrs. Natalija Lematz. Ali klavir sam pa krvavo potrebuje prav dobrega zdravnika.

Sava je bila prav dobra v neprelahki Straussovi skladbi "Praviljice iz dunajskih gozdov", kateri je naredil Etbil Kristan tako imenitno besedilo. Žela je burno pohvalo od razigranega občinstva v dvoranah.

V drugem delu tega programa je nam bila zelo dobro podana spevoigrka "Izlet v gozdu". Petelin (Andrej Miško) je spretno vodil celo zadevo, Motovilo (Edvard Leben) je bilo navznoter sijajno. Sodček (Anton Garden) je bil menda radi hude žeje malce prenizek, a drugače dober, Kalin (Al Rak), Metka (Ana Miško), Ciganka (Lillian Pavlin), Pevec (Jos. Turpin), Muzikanta (J. Pucel in Fr. Gradšek) in drugi izletniki so po svoje dobro rešili vsak svojo vlogo. In tudi Gozdni čuvaj (Frank Udovič) je bil prav pilnih v svoji gozdarski obleki. Vse pevške točke so bile pevo ubrano in ljudem je ta spevoigrka neznansko ugajala. Le oder je bil premajhen zanj.

Sava je lahko zadovoljna s svojim lepim uspehom in udeleženci smo ji iz srca hvaležni za lep užitek.

Zvonko A. Novak.

Današnji rat i rudokopaci
Luzerne, Pa. — Kada je današnji rat izbio, prvih nekoliko tje-dana rudokopci su počeli da rade svaki dan. Toga radi je izgledalo da je rat izlaz bezposlic, te da je tako zvani prosperitet kod nas zasiguran. Mnogi radnici, koji bi drugače bili proti rata, zamučali su, jer su mislili daće imati više rada. Da je to prazna iluzija, mi imamo dokaz ne samo

Joseph P. Ryan (levo), predsednik Mednarodne zveze pristanjskih delavcev, in Joseph Curran, predsednik Splosne mornarake unije.

to, što se je dogodilo poslije prošlog rata, nego i to, što se događa danas nakon tri mjeseca, od kad je rat izbio.

U istočnoj Pennsylvaniji, središtu tvrdog ugljena, prošlog ljeta zajednici velikih ugljenih kompanija su nastojali organizirati trust ugljenih baruna. Cilja zadaća bi bila "zajednička akcija" u pitanju tjednog rada te cijena na tržištu. Velike kompanije su uspjele dobiti governera Jamesa na svoju stranu te su nastojale proturiti neke vrsti zakona u tom smislu. Male kompanije pod imenom Independent Coal Operačara bile su u opoziciji sa razloga, jer dace oni biti istisniti sa tržišta te nakon biti prisiljeni zatvoriti svoje rudokope. Što znači, da će rudari izgubiti posao. Pod ovom lozinkom opozicija je vodila žestoku borbu. Dobili su rudare i prestavnike njihovih lokalnih unija na svoju stranu te su zajednički demonstrirali protiv usvajanja takovih zakona.

Dakle opozicija je začasno uspjela. Velike kompanije su napustile svoje zahtjeve te poduzele novu taktiku eksterminacije. Počeli su sa snizanjem cijena na uglju, sa kojom cijenom male kompanije nisu mogle da se natječu. Sada je prijašnja opozicija bila stavljena u nezgodan položaj te je bila prisiljena da zauzme prijašnji zahtjev velikih kompanija. I tako danas one nastoje uvjeriti velike kompanije da treba da se ujedine na pitanju, izmedju kojih su dva najglavnije, a to je: Da se uspostavi jedinstveni radni tjedan od tri dana tako dugo dok postoji odviše proizvedenog ugljena na tržištu. Drugo: Da se uspostavi jedna cijena na sav odviše proizveden ugljen.

I ako je ovo dosta važno pitanje, rudarski radnici nemogu nikakova dobra očekivati bez razlike, koja grupa ugljenobaruna odnese pobjedu. Njihova pobjeda biti će teže breme na leđa rudara. Jedini izlaz rudarskim radnicima će biti da učvrste svoje radničke unijske redove.

Dakle današnja kampanija ugljenih baruna za tri dana tje-dan rad jest dokaz, kako je za-mamljivo stanovište onih, koji hoće da dokažu da je potreban rat, ako hoćemo dobiti rad. (Nastavit će se u idućem broju.)
Frank Vrtaric.

Zahvala

Murray, Utah. — Dolžnost me veže, da se najlepše zahvalim rojakom u Rock Springsu in okolici, kateri so darovali meni v pomoč, da sem lahko peljal Ludvika Grošena v Rochester, Minn., k zdravniški preiskavi. Tam so mi zdravnik povedali, da bo zdravil in dali tukajšnjim zdravnikom navodila, kako naj ga zdravijo. Zatorej vsem skupaj najlepša hvala, posebno pa nabiralecna Ignacu Bozovičarju in Willeju Milichu.
John Petrovecich.

S pota

Danes sem v Wakefieldu, Mich., opazoval in delal par ur na moji zbirki, da jo spravim v mojo veliko, svetlo in zrčno sobo visoko nad Duluthom, Minn. Deloma imam vse skupaj, razne dragocenosti, ki sem jih že imel razstavljene v Lemontu, Ill., in v Calumetu, Mich., ob 100-letnici Baragevega prihoda v Ameriko, kot sem že omenil v dopisu, in ob 100-letnici Buhovega rojstva. Zadnji je dšloyal se z Baragom. On je bil častni mistjonar, ki je poleg vere res deloval in mnogo žrtvoval za slovenski narod kot prvi časniki v U. S. A. in tudi sam financialni prvi slo-

venski list v Ameriki, katerega je izdaljal v Towerju, Minn.

"Le mirno delujmo." je govoril, ko so se okrog njega pričeli kavzati prepira željni. Ko je prihajal z misijonov, je mnogokrat dejal: "Zopet so mi napravili osarlje." No, mož počiva v večnem snu, ali njegov spomin živi in bo življal, kajti on je zapustil mnogo zgodovinskih stvari, katere sedaj najdem, ko sem začel glavno šele pregledovati. Njemu v spomin bodo in so že razstavljene imenitne reči. In koliko več bi lahko bilo, da niso prišli narodni črvi, o katerih je pesnik Prešeren zapisal kot o — dihurjih, ki žo knjige in od njih ni nobene fige...

Pohral sem iz prahu in osušil ono, kar je bilo vrženo v vlažne kraje in kar se bo v Duluthu v prekrasnem popljudju imenovalo "Villa Scholastica." Tam je nekaj malega že par let, sedaj pa je deloma skupaj, namreč, kar je cerkvenega in minnesotsko zgodovinskega. Mnogo pa bo še poslanega v Cleveland v Slovenski narodni muzej. Imam dogovore z drugorodci, ki so me boljje razumeli kot moji narodni... Jezil sem se mnogokrat, ali sedaj lahko mirno in zadovoljno delujem, čeprav postanem jako nervozen po parurnem opazovanju in opravljanju med ogromnimi zaboji, katere mi odpirajo in me sprašujejo. No, pa počasi bo že šlo, ker imam okrog sebe prijazne ljudi, ki mi grede z vsem na roko, ko sem jim dopovedal, koliko slovenskih narodnih domov imajo v znanem mi Clevelandu, kjer so se zednili, da shranijo te stvari v Slovenskem narodnem domu na St. Clairju.

Tam sem živel l. 1893, tam nekje na Vzhodni 48. ulici, kjer je bilo veliko korito, okoli pa biato. V tem koritu so napajali konje, ki so vozili poulične vozove. Cingcong, cingcong, je zvonilo, urni konjički pa so vlekli vozove tam, kjer na podaljšanem St. Clairju danes drči električna in se pode avti.

Zedinili so se v Clevelandu, da srce veselo poskakuje. Bilo je (vsaj po mojem) doždevno nekaj nemogočega. Ključem jim: Korajzjo in naprej za Slovenski narodni muzej! In to vsi rojaki, brez razlike, kaj ste in kje ste. Prispevajte, kar imate zgodovinskega in pošljite v Slovenski narodni muzej v Cleveland.

Mnogo je v moji zbirki kar sem nabral in pobral pri pokojnem Buhu. Nekateri reči segajo v čase, ko mene še ni bilo v USA. Dobri mož je poleg verskih reči nekako vse spravil in ob velikih sročkih prevažal iz daljnega severa tam od kanadske meje — Red Laka, Minn. Tam je med Indijanci zmrznil Slovenec Lavtitar. Njegovo prvo pismo imam, nekje pa jih je moralo biti še kakih 14. Od tam pa do Elyja je Buh vozil reči. In stari Elyjčani se še lahko spominjajo, kako v suhem kraju v župnišču je imel do stropa naloženo, vse v redu zloženo. Ker je bila njegova zbirka od tam ven zmetana... sem mnogo stvari jaz pobral.

Elyjčani se še lahko spominjajo, ko so hodili po zdravila k Buhu, da je imel na vrhu one skladišnice dragocene stvari od Barage naprej, največ Baragovih in od drugih, ki sodelovali z njim. Svoječasno sem že opisal, kako in kdaj je Buh vse to dobil.

Prvi dan, ko so mi odbili razne zaboje, sem djal skupaj omarrico, ki je na tri dele, tako da sem jo poslal v treh zabojih. Spravljeno sem imel v Wakefieldu, Mich. Na njej je napisano, odkod jo je najprvo preselil in (Dalje iz 3. strani.)

Pesnik večne ljubezni Simon Jenko

Sedemdeset let krije zemlja na pokopališču v Kranju zemeljske ostanke pesnika večne ljubezni — Simona Jenka. Obenem bo pot s tem letom 75-letnica, ko so izšle njegove "Pesmi". Sedemdesetletij je že dolga do posebnosti za sedanjí čas, ko se literarni spreminjajo iz dneva v dan. Ali prav v desetletjih je marsikatera Jenkova pesem narodela; kmetakega fanta na vasi si ne mogli predstavljati brez njegove pesmi. S prasto povedano besedo in zdravo mislijo pesmi je Jenko osvojil slovenskega človeka, se za vedno zapisal vanj.

V 34. letu življenja je v Kranju prenel bity srce, ki nam je zapelo za celo knjigo njegovih ljubezenskih pesmi. Poslej se je priče napisalo in zapelo mnogo ljubezenskih mi, vendar se bo redko katerega tako globoko pisala v slovenskega človeka, kakor se je kova. — Jenko je ostal v svoji poziciji do preprost, življenjski in neuzumetničen. Iz njegovih ljubezenskih pesmi sije zdrava slovenska čegavost. To ni bila ljubezen mentalnega slovenskega fanta, ampak mladeniča, ki je z zdravim humorjem pregledal osebno bolečino. V kasnejših letih je prišel marsikatero svojih pesmi zaključil z je ironijo, ali ta ironija je bila preje zdrava reč, kakor obup ali cinizem.

Simon Jenko je bil pesnik občutja. M kdo po njem je znal tako nepriljeno in z čutjem povedati to, kar je čutil, kakor prav pa naj je zapel tudi pripovedano pesem. Njariji njegova lirika ni poznala, preveč kretno je gledal na življenje. S pravico so imenovali "pesnika Sorškega polja".

Tudi ta slovenski poet naše polpretekline je moral prehoditi vso tisto Kalvarijo, ki bila namenjena od nekdanj našemu pesnik Radvica, šolanje na tuje stroške, literarni družina: "Vajenci", in razkol ob koncu gimnazijah let, ker mu ni bilo za semeniše, za dgam pa ni imel sredstev: nato stradanje, sica, pripravljane pesmi, nerazumevanje, ko pesmi izidejo, takoj licemersko zavijanje, hlinjavo komentiranje; nato — napad, in nato — konec: če poet ni imel dovolj odpo-moči, je moral podleči. Danes je treba v roke samo "Zbrane spise", ki jih je iz Glonar, pa prebrati "Urednikov uvod". Tistimi suhimi ugotovitvami se skriva vsa Kvarija slovenskega poeta, pesnika Sorškega polja in večne ljubezni, pa tudi slovenskega fta, enega izmed redkih, kar smo jih imeli, novimskim moralnim plotom obdan kritik J kovih pesmi je v prvi sapi moral zapustiti, so se mu pesmi "tem bolj dopadle, čim bolj jih prebirali." Govoril je o pravem pesniku istočasno napisal dolgo moralno razpravo pridigo o pesmih "ljubavnega zapopadka," enem pa pokazal s prstom na pesmi "nepeške ljubezni", katere so kasneje ponarode. Kritika je bolj zanimiva po svojem načinu sanja in taktatnega kritiziranja, kakor tem, kako je vplivala na pesnika, ki je mo tiskati svoje pesmi v tujini, ker so mu do tiskanje najbolj umetnih slovenskih pesmi o mogočili.

To je stran iz naše slovatvene zgodovine, sta stran, ki piše o pesniku Sorškega polja večne ljubezni — o Simonu Jenku.

Ali psi in mačke sanjajo?

Če ste videli takole kučka mirno počivati, se gotovo že večkrat ustavili ob vprašanju: se živalim tudi sanja? Za pred Kristovim v-stvom je proučeval to zagonetno graki mod-jan Aristotel, ki je končno izjavil: vsem živ bitjem se sanja.

Znanost je do danes dognala, da se nah sedež ana pri ljudeh in pri živalih v veliki možganih.

Da živali sanjajo, se najlaže prepračimo, opazujemo pse. To nam bodo potrdili tudi v ljubitelji psov. Lovci vam bodo vedeli povedati, da psi v snu ovohavajo, premikajo glav kakor če bi koga zasledovali, ter tudi giblje noge, kakor če bi tekli. Neka vrsta lovskih psov tako izrazito laja, cvili ali bevaka v spanju, da lovec prav lahko ugane, katero divje no lovi njegov pes v sanjah.

Dognano je tudi, da imajo psi teške, lahke pa tudi mučne sanje. Če psa zbudite iz spanja, v katerem se mu je kaj težkega sanjalo, bo opazil, kako mu je postalo znenada lažje, ko kor da bi se rešil iz težkega sna.

Pravijo, da je za psa najstrašnejši sen ta, sanja, da je nekje zapuščeni, ali pa da je osti nekje sam.

Ne sanjajo pa samo psi, ampak sanjajo tudi druge živali. Opazili so že, da tele v spanju premika z gobcem, kakor da bi sesalo. Ove v spanju tiho blejli, mnoge ptice pa med spanjem cvrkutajo. Race in goske pa premikajo noge, kakor če bi plavale.

Živali delajo v spanju iste gibe, kakor jih delajo v bodečem stanju, če jih je strah, če trpi lakoto, če so dobro razpoložene in podobno. Vendar pa je vse to izražanje v snu manj izrazito.

(Dalje iz prve kolone.)
vilno in demokratično. Če pa misli pernekul-rati kogarkoli samo zaradi verovanja, pa ne bo verovanje te ali one skupine, stranke ali sekte še tako idiotsko, tedaj je bolje, da gre takoj v pokoj. Ameriška demokracija ima dovolj grobokopov brez Diesa.

Diesov odsek in demokracija

Znani tekstaški kongresnik Martin Dies, ki vodi kongresno preiskavo neameriških aktivnosti, je zadnje dni privihal v Chicogo nekaj preiskavati in ob tej priliki je tudi govoril članom Chicago Real Estate Boarda, katerim je svečano povedal, da glavno vprašanje v Ameriki danes je — Krist ali Marks! Ali bo vladal Krist ali bo Marks!

Z drugimi besedami je Dies povedal, da je v Združenih državah v glavnem boj med Kristovo vero in marksizmom, ki ga on istoveti s Staljinovim komunizmom, on pa je poklican, da pomaga Kristovi armadi pomesti z marksizmom. Ker pa ima Dies silno široke in globoke oči, vidi "antikristični marksizem" v vseh delavskih unijah, vseh liberalnih krogih in krogih, vseh novodealjskih kotih, celo v Bell hiši pri Rooseveltu ga vidi! Dies se je skratka razgalil kot južnjaški fundamentalistični fanatik, ki je zajel svojo izobrazbo in "demokracijo" iz biblije.

Kongresnik Voorhis iz Californije, član Diesovega odseka, je pred nekaj dnevi udeležil znanega demokratičnega radijskega programa Town Meeting of the Air v New Yorku in pri tej priliki je bil vprašan iz občinstva: v čem Diesov odsek služi ameriški demokraciji? Voorhis je odovoril: "Kadar Diesov odsek poskuša zaslediti protipostavne čine oseb in organizacij, ki so tukaj aktivne v interesu tujih režimov, tedaj služi ameriški demokraciji; kadar pa Diesov odsek nadleguje ameriške državljane glede njihovega verovanja in izražanja njihovih verovanj, kar jim je v ustavi zajamčeno, tedaj prav nič ne koristi ameriški demokraciji, temveč ji škoduje."

S to Voorhisovo izjavo se strinjamo. Če bi namesto Martina Diesa vodil Voorhis preiskavo neameriških aktivnosti, bi bilo veliko boljše, tako pa preiskava naredi več kvara kot koristi. Dies je s svojimi bigotskimi predsodki neprestano v protislovju z dejstvi v ameriškem ekonomskem, političnem, socialnem in kulturnem življenju — krom vsem svojim kozlom je pa dal, ko je Ameriko razpodelil med Krista in Marksa, med dva ekstremna simbola, ki nimata dejanski nič opraviti z delovanjem in verovanjem tisočerih in tisočerih Američanov.

Če Dies misli, da so vsi oni, ki ne vidijo v Kristu (to je v krščanskih dogmah, ki jih pripisujejo Kristu kot ustanovitelju krščanstva) nobenega ideala, že zaradi tega marksisti in da marksisti niso nič drugega kot Staljinovi komunisti, tedaj bi ga morali poslati v "kindergarten" namesto v kongres. To je demagogstvo kardinalne vrste, ampak v Diesovo olajšavo je treba priti, da on si nam, ki tako misli, niti ni prvi prišel a tem na dan. V Ameriki je cela vrsta raznih demagogov, največ takozvanih "fathrov", ki že dvajset let poskušajo stlačiti vse svobodomislače, socialiste in boljševeke pod en klobuk, kakor da so vsi otroci enega očeta in da vsi nosijo nekakšen "izvirni greh" prav po receptu svojega idiotkega dogmatizma.

Vse to je daleč od resnice. Da Dies deli prebivalce Združenih držav na dva tabora, tabor Krista in tabor Marksa, je njegova demokratična pravica — katero pa smatra le za svoj privilegij, ker drugim to pravico zanika! — toda, če bi hotel to delitev izvesti v praksi, bi naletel na največjo revolucijo. V Ameriki je na tisoče in tisoče ateistov vseh slojev, tudi kapitalisti so med njimi, ki ne verujejo v Krista niti v Marksa. Kam bo Dies djal te ljudi? V Ameriki je 85% znanstvenikov ateistov, ki verujejo le v eksperimentalno in izkustveno znanost — in po demokratičnem principu imajo vse pravico to verjeti — hkrati pa odklanjajo marksizem; torej kam jih bo Dies vtaknil? Ameriško kapitalistično gospodarstvo ne pozna Krista ne Marksa v svoji praksi, torej kam spada? Po Diesu mora biti to gospodarstvo neameriško!

In kaj bo Dies storil z ameriško zgodovino? Ali bo slavne svobodomislače, kot so bili Mark Twain, Ingersoll, Paine in oče ameriške demokracije Thomas Jefferson, avtor Deklaracije neodvisnosti in Bill of Rights, porinil med marksiste?

Lahko je klepetati tja v en dan, toda resno gledanje dejstvom v oči je nekaj drugega. Če ima Dies dokaze, da so ameriški komunikacij saboterji, ki poskušajo ovirati izvoz ameriških letal in streliva v Anglijo in Francijo, naj jih spravi pred sodišče; to bo popolnoma pravi (Dalje v zadnji koloni.)

Novice starega kraja

Političen v Beogradu

Pred beograjskim sodiščem je pred dne dni zelo zanimiva razprava o tožbi bivšega poslanca J.R.Z. Vorkapića proti beograjskega novinarju dr. Ivanu Nevestiću. Oba sta se sprla v neki kazenski debati. Med prepričanimi so bili Nevestić, Vorkapić in drugi: "Nimate pravice srbstva, ker ste v Parizu agent ste bili, sedaj pa ste..."

Večji tatvini rude so prišli na sled tudi letos. Glavnega tatu so prijeli in zaprli. Pri zasliševanju je objavil, da bo pokazal svojo žagalnico, če ga popeljejo na lice mesta. V spremstvu rudniškega upravnika inž. Riccija, poročnika orožnikov in štirih organov javne varnosti, ki so bili dobro oboroženi, so se podali na pot čez Tičnico k Gladkim skalam. V skrivališču je lastnik razkazoval svoje naprave za žganje rude, ki so bile zelo enostavne, ki pa so kljub temu dale prav lepe uspehe, kar je potrdil tudi inž. Ricci. Gospodje si seveda niso upali k napravam misle, da so nevarne pasti in peklenški stroji. Ko so se vračali proti mestu je tat izrazil ugoden trenotek, se pogljal z vso silo po strmini, se odbijal od drevesa do drevesa in se tako kril in umikal krogom, ki so žvižgale za njim in vse zgrešile svoj cilj. Odnesele je zdravo kožo. Za beguncem je bila poslana vsa policija in orožništvo. Zasedli so mejo misle, da bo skušal pobegniti preko. Toda trud je bil zaman, izginil je iz našega okraja in z njim tudi vsaka sled za ostalo družbo. Tatvina je postala nepojasnjena kljub aretacijam, ki so bile nato izvršene.

Razne nove odredbe

H. Bistrica.—Pred dobrim tednom so občinski slugi raznašali občanom pozive-letake za zbiranje železa in sploh vseh kovin. Občine so dolžne zbrati material poslati posebnim pokrajinskim odborom.

V istem času je bila potom občin izdana odredba, s katero se obvezujejo vsi hišni posestniki, da morajo najkasneje do 30. nov. t. l. zaradi nove odmere davkov predložiti načrte vseh stavb, ki jih posedujejo. Načrti bodo morali biti izdelani na posebnem papirju, ki ga bo prodajala država po 3 lire.

Pretekli teden so bili nabiti po vseh občinah, vaseh in naseleljih letaki za zbiranje koruze. Po tej odredbi bo lahko vsak kmet obdržal za domačo porabo sledeče količine koruze: 1.5 q na vsako osebo, 1 q na 1 prašiča in 1 q na 10 kokošij letno. Vso preostalo koruzo bodom morali prodajati oddati v državne zaloge proti primerni odkupnini.

Izpred goriškega sodišča

Gorica, oktobra 1939.—59-letna Marija Mislej roj. Primožič in njena hčerka Veronika iz Vrhpolja sta bili kaznovani na 3000 lir denarne kazni, plačilo sodnijskih in carinskih stroškov, ker so jima finančni stražniki našli pod podom v seniku 100 gramov saharina. Mož Henrik Mislej je bil oproščen.—1659 lir denarne kazni je dobil 20-letni Ernest Furlan iz Ribemberka, ker je kahal žganje.—780 lir den. kazni je dobil Bernard Kerševan iz Doberdoba zaradi žganjekuhe.

Z gobami se se zastupili

Senožče, oktobra 1939.—S težkimi krči so pripeljali v tržaško bolnišnico tri osebe in sicer 16-letnega Leopolda Grižona in njegovo mater ter Marijo Živčev. Zdravniki so ugotovili težko zastrupitev. Kakor so pripovedovali, so istega dne nabrali nekaj gob, ki so jih priredili za kosilo. Ker pa niso gob dovolj poznali, so tako zavžili tudi strupene gobe. Zdravniki so jim takoj izprali želodce, kljub temu pa je njihovo stanje zelo nevarno.

Avtomobilska nesreča

Postojna.—Pred kratkim se je pri nas pripetila velika nesreča. Iz Trinja proti Sv. Petru je vozil vojaški kamijon. Po neprevidnosti vozača se je avto na strmini, ko so mu odpevale zavore, prevrnil, in pokopal pod seboj 46 vojakov. Od teh se jih je 5 ubilo, 35 pa več ali manj nevarno poškodovalo.

Požigi iz maščevanja

H. Bistrica.—Anton Gržina iz Dol. Zemenja je 8. okt. iz maščevanja zažgal hišo svojemu sosedu. Bistrskim gasilec, ki so bili poklicani na pomoč, je uspelo po hudem naporu požar lokalizirati, da se ni razširil tudi na gospodarsko poslopje. Skoda znaša 12,000 lir ter je v teh težkih dneh in tik pred zimo še občutnejša, ker ni krita z zavornino. Oblastem je uspelo par dni po zločinu krivca prijeti.

H. Bistrica.—Prošli teden je bil prodan na sodni dražbi dobro znani bivši hotel "Ilirija", danes hotel "Monte Nevoso", last podjetnika Ivana Novaka. Hotel je kupil podjetnik Kumar, veletrgovec z vinom iz Gorice. Ponudena cena ni bila tolika, da bi bili kriti vsi interesi upnikov.

Glasovi iz naselbin

(Nadaljevanje z 2. strani.)

potem naprej in naprej do Elyja. Tam sva jo našla z Buhom l. 1921 razmetano in precej poškodovano. Pripravljen sem imel nalasč zato svinčnik. Bilo je nekako štiri mesece pred njegovo smrtjo—umri je prerano, dasi v visoki starosti—ko sem mu dejal: Zapišite na to omarico, kar želite. Zapisal je, da je moja last—kot na mnoge druge količkej vrednostne predmete. Ni potreba tega, je ponavljal, ali jaz sem a pojasnilom hotel tako imeti. V spodnjem predalu omarice sem našel več knjig iz razne zgodovine.

Ko je pisatelj Louis Adamič letos predaval v St. Paulu, mi je od tam pisal, da so mu tam naročili, da želijo vsaj opis moje zbirke. Pqvabil sem tamkajšnjega profesorja filozofije na ogled, kadar uredim stvari, ki se nanašajo na minnesotako zgodovino. Te stvari bodo ale tukaj v muzej, ker bi ne bilo prav, da bi šle iz države. So cerkvene reči, katerih rad kam ne pošiljam. Par jih je v romu zapečatenih. Sta tudi dva keliha, eden Baragov, drugi pa njegovega brata Pirca. Take reči nerad kam pošiljam. Javnost pa naj bo uverjena, da bodo ale še mnoge stvari v Clevelandu. Tudi drugi se potrudite in pošljite svoje zgodovinske zbirke v Slovenski narodni muzej v Cleveland.

Matiija Pogorelc.

Družaben večer Cankarjeve ustanove

Cleveland, O.—V soboto zvečer, 9. decembra, se bo vršil družaben in zabaven večer za naročnike Cankarjevega Glasnika, njih znanici in prijatelje, ki se pečajo predvsem z živinorejo, pa tudi izguba trnovskih in bistriških trgovcev bo občutna.

Stroga kontrola nad trgovci

Trst.—Kako strogo se izvaja kontrola nad cenami proizvodov, ki jih je določila država, dokazuje precejšnje število zaprtih trgovskih lokalov, ki jih srečuješ po vseh ulicah Trsta. Zgodil se je na pr. slučaj, da je oblast začasno odvzela obrtno dovoljenje nekemu trgovcu v Via Mazzini, ker je ugotovila, da je prodal neko blago za 10 centimov dražje, kot pa je bilo predpisano.

O obisku v New Jerseyju

Scranton, Pa.—Nekaj o našem obisku v New Jerseyju in proslavi 35-letnice SNPJ, ki se je vršila 11. nov. v Češki dvorani v Newarku, N. J. Na to proslavo smo bili povabljeni tudi iz Pennsilvanije, iz Luzerna in Scrantona. Tako smo se nekateri udeležili te prireditve, ker so se tudi oni udeležili naše proslave v Luzernu 28. okt.

Vogrinovi in jaz smo se domenili, da gremo v soboto popoldne. Vogrin je imel svoj "ševi" nabiksan o pravem času in tank napoljen z gasolinom. Vozilo, katerega je šofiral br. Vogrin, zasledemo ob 3:30 in ob 7:30 smo že bili pri Češki dvorani v Newarku. Mislimi smo, da smo prišli prehitro, toda takoj pride iz dvorane Leo Bizjak in več drugih, ki nas odvedejo notri, kjer smo se takoj okrepčali s pivom in klobasami, kar se nam je prav dobro prileglo.

Članstvo je pričelo prihajati in ob 9:30 sta bili obe dvorani, kjer smo se takoj okrepčali s pivom in klobasami, kar se nam je prav dobro prileglo.

Ali ste že naročili Prosveto ali Mladinski list svojemu prijatelju ali sorodniku v domovino? To je edini dar trajne vrednosti, ki ga za mal denar lahko pošljete svojcem v domovino.

Frank Patek, član unije steklarskih delavcev, Crystal City, Mo., ki so ga napadli in pretepli pobojniki Pittsburgh Plate Glass Co.

spodnja in gornja, že polni, članstvo pa je še vedno prihajalo. Primorani so bili odpreti se veliko sobo poleg dvorane, da je občinstvo lahko sedelo in se zabavalo. Bila je miza pri mizi ob straneh dvorane, okrog njih je sedelo občinstvo, natakariji in natakarije pa so nam pridno strežili, da se ni bilo treba drentjati okrog bare. Zabavali smo se res kakor v starem kraju in se je nam prav dopadlo. Imeli so tudi "first class" orkester in se je vsakdo lahko naplesal, kdor je hotel. Tako smo se zabavali do treh zjutraj.

Moram omeniti, da so imeli tudi izvrstne klobase. Kdor jih je naredil, je pravi mojster. Bile so boljše kakor pa v Pennsilvaniji. Škoda, ker ni bil navzoč tudi Anton Zidanšek iz Sharona, da bi vedel, da znajo delati fine klobase tudi v New Jerseyju.

V tako vesel družbi je čas hitro tekel, posebno se, ker radi prepevajo. Ljudje so začeli odhajati, a naša družba se je držala do treh zjutraj, vsi veselih obrazov. Br. Cvetkovič iz Brooklyna je rekel: "Zapojmo še tisto: 'Prav pa ne gremo dam'." No, to bi že bila rečnica, če bi bil Julij. Članstvo pravi tu in tam "lahko noč". Tudi za nas iz Scrantona in Luzerna je prihajal čas, da se odpravimo proti domu, ker smo oddaljeni nad 100 milj. Zadržal nas je br. Bratanich, ki je rekel, da mi ne bomo šli v Pennsilvanijo, marveč v Elizabeth na njegov dom, kjer se bomo naspali, drugi dan se bomo pa lahko vrnil. Mislim sem si: dobro, potem bom šel dopoldne pa še obiskat svoja prijatelja Kanglarja, ki živi nekeje v bližini. Vprašal sem Pasaricha, če bi šel on z nami, ker ve, kje moj prijatelj živi. Pravi, da je oddaljen okrog 15 milj in naj se zjutraj pri njem ustavimo.

Zapustili smo dvorano in se podali v Elizabeth k br. Bratanichu, kjer smo se podali k počitku. Ob osemih zjutraj smo bili že pokonci. Že Vogrinom se napucava in že so nas poklicali k zajtrku. Vsega je bilo dovolj na mizi, tudi železne vode ni manjkalo. Potem pa nas je Mike Bratanich odpeljal k prijatelju Louisu Kanglarju, kakor smo se dogovorili prej. Dobili smo jih doma in bilo je pravo veselje, ker se nismo videli že več let. Čas je hitro tekel in treba se je bilo zopet posloviti, ker smo Bratanichevi mami obljubili, da se vrnemo h kosilu. Po dinarju smo se poslovili od dobrih prijateljev, katerih ne bom nikdar pozabil.

Zasedemo zopet naš "ševi" in ob 6. zvečer smo bili zopet doma brez vsake nezgode. Zahvalimo se sobratom in ženskam, ki so nam tako postregle. Ob prijki nas obiščite in vam bomo povrnil. Moram reči, da se je tamkajšnje članstvo zanimajo in ljudem postreglo. Upam, da so bili vsi zadovoljni. Želim, da bi se še večkrat skupaj zabavali.

Ralph Kočnik, 513.

Pogoji za svobodno življenje

Teško je, če ljudje zaradi svoje nevednosti nimajo za dogodek nobenega pravega merila, ne svobodoljubnega, ne človečanskega, ne narodnega, ne socialnega, kaj šele moralnega. Premnogo ljudi se je sprizajnilo z mislijo, da je prepričanje manj vredno, kakor stara sprajca, in hlatasto za novimi senzacijami, vohajo, kdo bo "moč bodočnosti", komu naj se jutri zapisejo. Tisti, ki je bil še včeraj za g. Milana, bi danes rad bil za "batjuško".

Na vse mislijo, vse mogoče načrte snujejo in premlevajo, samo tega se ne vprašajo, v čem je vrednost človeškega življenja. Volka obožujejo, pa na svoj ovčji rod pozabljajo. Slovenci so žal taki ljudje, da vse radi slisajo, da vse radi sprejemajo, samo z mislijo, da se je treba za vsako dobro stvar boriti, v boju dolgo vztrajati in ob neuspehu ohraniti mirno ravnateljstvo, se ne morejo sprizajnilo. Kjer ni vere vase, tam lahko vsakdo kroji "usodo" ljudem, ki si kvečjemu privoščijo zabavljanje in tarnanje potem, ko je že prepozno. Srečuješ na videz resne ljudi, ki ti pa v pogovoru kmalu razodenejo, da nimajo nobene razodnosti, da se love za neverjetnimi "novicami", kakor tiste klepetave ženske, ki jim nobena stvar ni dovolj neumna. In ljudje, ki postanejo žrtve lova za senzacijami, izgube izpred oči resnično zvezo med dogodki, pravila, po katerih se razvija človeški rod, in mislijo, do se je začela zgodovina čisto na novo.

Saj se hitreje ali počasneje menjajo osebe, padajo stare in nastajajo nove meje, toda eno pravilo velja skozi vse veke: vsak človek, vsaka družbena skupina, vsako ljudstvo mora samostojno oblikovati svoje življenje in živi tako življenje, kakršnega je vredno.

Danes, ko veliki narodi požirajo male, je premnogo prevzel neka panika in ti so mnenja, da so mali narodi izgubljeni. In vendar poznajo boje med malimi in velikimi, med močnejšimi in slabejšimi že od pamtiveka. Na svetu so bili že večji imperiji, kakor je danes največji imperij, bili so večji zavojevalci.

Starogrški zgodovinar Herodotos, ki je živel 500 let pred Kristom, je že zapisal: "Bogovi ne trpe ničesar, kar je preveliko. Bogovi sovražno požrešnost, ljubijo zmernost, red, skladnost. Zato vse drugo za drugim podirajo ogromna vzhodna cesarstva — Babilon, Egipt, Asirija, Medija, Perzija."

Pa preskočimo stoletja in ti soletja, razpad ogromnega, toda v sebi nagnitega rimskega imperija, usodo ohole Avstro-Ogrske, izid boja malih južnih slovanskih narodov z velikim osmanskim sultanom, pa se za danes ustavimo na enem nazornem primeru malega, toda zdravega, krepkega ljudstva, ki si je znalo skozi dolga stoletja zgraditi svojo trdno, demokratično republiko, za katero ga lahko zavidava marsikak mogočnejši osed.

To je mala Švica, ki brani že od štirinajstega stoletja dalje svojo neodvisnost, ki si jo je priborila v boju proti habsburškim grofom in ki si jo je za časa evropske tridesetletne vojne utrdila in za svo bodočnost zagotovila. Tudi danes zna Švica z oboroženo roko varovati svojo neodvisnost. Vsak Švicar, pa naj si bo po narodnosti Nemec, Francoz ali Italijan, ve, kaj zna pomeni njegova svobodna ljudovlada. Zato pa Švica lahko brez skrbi zaupa svojim državljanom orožje in ga jim ne izroča v roke šele takrat, ko so po mobilizaciji postavljeni pod vojaško disciplino. Zato lahko določa avicarska ustava: "Vsak Švicar mora vršiti vojno službo. Orožje ostane v rokah brambovcev po določilih zvezne zakonodaje."

In kadar ga v času nevarnosti republika pokliče pod orožje, sname Švicar a klina karabinko, si oprta vojaški telečnjak in odide na borisče, brani svojo svobodno zemljo. In potem se spet vrača a puško na rami v svojo svobodni dom.

Ampak treba si je zapomniti, da si Švicarji niso priborili svoje ljudske države in svoje svobode ne s tarnanjem, ne s pričakovanjem "odrošenika" izza hribov, temveč z svojim lastnim stoletnim delom in bojem in z zaupanjem v svojo lastno silo in vrednost. Švica je prepričevalen vzgled, kako si zagotovi številno majhen narod svoj trden in neodvisen položaj, ako zna tako urediti svojo državo, da je vsakemu državljanu prav tako mila in draga, kakor njegova lastna skromna hišica.

O teh krepkih in vrlinah, na katerih stoji zadovoljno vzajemno življenje Švicarjev, ne glede na njih narodnost ali vero, je vredno, da se posebej pogovorimo prihodnjic.—Del. Pol.

Izgon židov iz Rumunije

Nova vlada objavila program

Bukarešta, Rumunija, 29. nov.—George Tatarescu, predsednik nove rumunske vlade, je sinoči objavil program, ki med drugim določa izgon 200,000 židov iz Rumunije. Istočasno je naznanil, da hoče Rumunija ostati nevtralna v sedanji vojni.

Izgnani bodo židje, ki niso bili rojeni v Rumuniji. Kam bodo poslani, premier ni povedal. Ti židje so že izgubili državljanske pravice v smislu odredb, katere je uveljavil Octavian Goga, ki je bil predsednik rumunske vlade preteklo leto.

Angleški dokument v kongresni knjižnici

Washington, D. C., 29. nov.—Angleška vlada je včeraj izročila Ameriki svojo najvažnejši dokument. Ta je Magna Carta, podlaga angleške svobode. Dokument je podpisal kralj John l. 1215. Shranjen bo v kongresni knjižnici, dokler bo trajala vojna. Kralj John je pritisnil svoj pečat na dvanajst kopij tega dokumenta, toda ohranjene so samo štiri kopije. Ena je zdaj v kongresni zbornici, ostale pa v Angliji. Kopijo je v zvezi a ceremonijami izročil Archibald MacLeishu, upravitelju knjižnice, lord Lothian, angleški poslanik v Washingtonu.

Vodja komunistične stranke govoril pred študenti

New Haven, Conn., 29. nov.—Earl Browder, tajnik ameriške komunistične stranke, je včeraj govoril pred grupo dijakov na univerzi Yale. Predmet je bil "Amerika in sedanja vojna." Studentom je povedal, da miru ne bo, dokler ne bodo ljudstva izrgala moč iz rok kapitalistov." Grupa študentov se je zbrala okrog Browderjevega avtomobila in ga dvignila, potem pa spet spustila na tla.

Dr. Hu Sih (levo), kitajski poslanik v Washingtonu, in W. M. Chadbourne, predsednik Ameriško-kitajskega društva.

LJUBEZEN NA PRVI POGLED

Spisal FRANK KROLL

Tisti večer, ko se je John Dorn odpeljal s svojim avtom izpred Obrienove hišice, sta Mimi in mati še dolgo kramljali. Materi se je fant dopadel, je pošten in prepričevalen. "Stokrat, tisočkrat več je vreden kot njen prejšnji fant, ki se ga je včasih tako natreskal, da ni mogel stati na nogah", jo je zagotovila mati. Mimi ni marala ničesar slišati o tistem pijanem fantu, saj je bila gotova, da je ne bo nikdar več nadlegoval.

Mimi je spoštovala svojo mater in mati je spoštovala svojo hčer. Vedeli sta, da si želita le dobro in ta želja ju je združila v vseh dejanjih. Mimi je rada poslušala matere nasvete, ker je vedela, da je izkušena in da ji želi le dobro. Mati je namreč verjela v pravilo, da roka roko umije in da lepa beseda lepo mesto najde. V tem pravcu je vzgajala svoja otroka.

Še dolgo v noč sta se pogovarjali, ko je mati Tony že par ur noči trdno prespal. Mati ji je dala marsikakšen nasvet in hčerka ji je bila hvaležna. Obe sta se počutili srečni. Tudi Tony je rekel, da ima Johna rad, "kakor svojega očeta", sta obe končno ugotovili. John je prišel kot nalašč na pozorišče v pravem času in k prvim ljudem, o tem ni bilo pri Obrienovih nobenega dvoma. Vse se bo dobro končalo. Začetek je sijajen, nadaljevanje sreče se mora stopnjevati, ker tako kažejo vsi znaki: fant je zaljubljen, dekle tudi, mati zadovoljna, mali deček pa se veseli novega znanca v hiši. Mater in hčer pa tarejo skrbi, da se morda vse te lepe nade, ki so se tako hitro naselile v njihovo sredo, ne razblinijo v nič, ako se vmes pojavi kakšna nevidna zapreka.

Tudi Mimi je tisto noč prespala zavita v prelepe sanje. Prebudila se je zgodaj, roke djala pod glavo, zrla skozi okno in mislila. Na ustnih se je pojavil prijeten nasmeh zadovoljstva. Kot bi trenil je bila pokonci.

V kuhinji je mati že pripravila zajtrk in poklicala sinek; on mora v šolo in Mimi na delo. Mimi je bila kmalu gotova. Stala je pred zrcalom in se ogledovala. Prepričana je bila, da je John ne bo zapustil, da je govoril resnico in da se bo vse tako zgodilo kot sta se dogovorila. Naravnala si je klobuček in veselih korakov šla k materi, se poslovila in v trenutku je že bila na cesti, namenjena na delo v trgovino k debelušnemu Grku. Tony se je odpravil v šolo in mati Obrienova je sama ostala doma. Dela je imela obilo; bila je pridna gospodinja, vedno skrbela za vsako stvar, da je šlo njeno skromno gospodinjstvo naprej.

Tisto jutro, ki ga je pomladna zarja umila, da je bilo še lepše kot navadno, je mati z veliko večjim veseljem pospravljala po hiši. Sukala se je kot bi bila celih dvajset let majša. Zadovoljna je bila dogodkov prejšnjega dne in vsakdo, ki bi jo videl, bi namah spoznal, da se je pri Obrienovih nekaj izrednega zgodilo. Rada je imela svoja dva otroka in zanju je živeła, zanju bi storila vse, da bi bila srečna. Sedaj se njeni hčerki nudi lepa prilika, da si ustvari boljše bodočnost. John se je vsem trem zelo dopadel.

Obrienovi so živeli življenje skromne delavske družine, ki jim je kruta usoda zgodaj vzela skrbnika in zaščitnika. Teško je bilo prva leta, čim pa je Mimi dorasla, so si polagoma življenje uravnali in živeli v zadovoljstvu. Z malim so bili zadovoljni, saj jim drugega ni kazalo. Razkošja niso poznali. Mati je dobro vedela, kako živijo drugi ljudje; kako žive premožni in

zapravljajo, ter kako žive mnoge delavske družine, ki morajo skrbeti za vsak cent, da se prebijejo skozi življenje. Tako so se prebijali tudi Obrienovi.

Naglo so potekale ure. Mimi je z veseljem stregla odjemalcev in na njenem obrazu je bilo opaziti lahko spremembo, spremembo radosti in zadovoljstva. Nenavadno mnogo odjemalcev je prihajalo v trgovino in ona je ljubko in spretno postregla vsakemu in vsem. Medtem pa je mislila na svojega postavnega fanta, ki je prejšnje jutro prišel v trgovino in ji šepetal lepe besede, jo peljal domov in se ji ves odkril in ona njemu.

Spretno oko Grka je opazilo, da se je na njegovi točarki pripetila neka sprememba. A ni mogel uganiti. Videl je, kako točno, marljivo opraviš svoje delo, kako ji gre vse jadrno izpod rok. Zadovoljno si je mel roke: kaj bi brez nje, nikakor je ne smem zgubiti. Morda bi bilo dobro, da ji povika plačo. Ampak v tem oziru je bil silno pozabljiv, konservativen, kakor pač večina trgovcev, ki svojim delavcem plačajo rajši manj kot dovolj. Vendar je Grka nekaj dregnilo, sedel je za mizo in napisal na kos papirja, da od sedaj naprej bo Mimi prejela tri dolarje in pol na teden več plače. Ko ji je dal tisti kos papirja, ni Mimi vedela, kaj naj to pomeni, a se je hitro zavedla in kazala zadovoljnost ter hvaležnost.

Grk je bil prebrisan. Računal je, da bo s tem gotovo obdržal Mimi v službi, kajti brez nje mu bi šlo težko. Bal se je, da mu je nekega dne kdo ne ukrade, da se kdo vanjo ne zaljubi. Spoznal je, da ji veliko premalo plačuje za njeno vestno delo, da je bil preskop in je ravnal neprevidno.

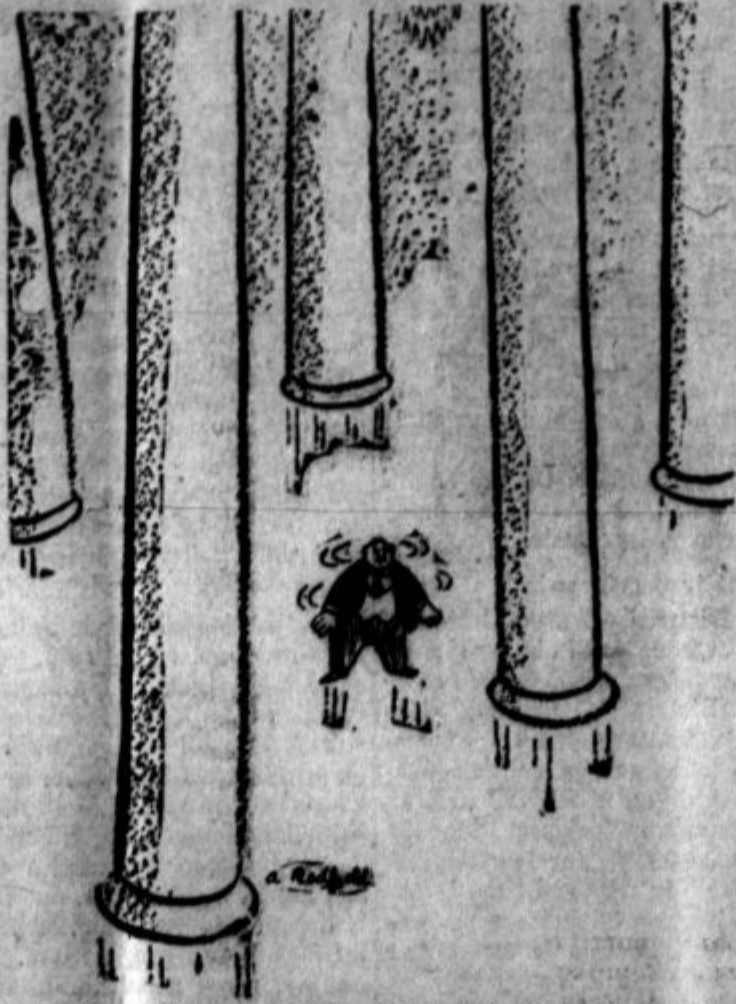
Mimi je v dobrih štiri in dvajsetih urah doživela kar dvoje večjih presenečenj, prvo večje, mnogo večje, kot drugo. A oboje ji je prijalo, oboje jo je postavilo na višje, vidno in častno mesto. V njeni duši se je porodila samozavest, neka sprostitve, osamosvojitve. Počutila se je svobodnejšo, postala je oseba, ki nekaj šteje. Nadvse pa jo je dvignila na površje spoznanja ljubezen lepega fanta, ki se ji je na prvi pogled tako dopadel.

Ure so šle naglo naprej, poldnevu je sledilo popoldne in bližal se je trenutek, ko mlada točarka odloži delo.

John Dorn je tistega dne opravljal svoje delo z nenavadnim veseljem. Bil je še vlnudnejši in marsikatera gospodinja, kateri je ponudil svoje blago, si ni mogla pomagati, da ne bi sklenila kupčije. Vsako je zlahka prepričal, kako potreben je v vsaki hiši pralni stroj. Ženska potem ni več sužnja mučnega pranja, postane svobodnejša, sproščena. Lepo je znal John govoriti, prepričevalno, ne valjivo. Sleherni mlad mož je rad ustregel svoji ženi z nakupom pralnega stroja.

Dorn je bil pri vsaki kupčiji zadovoljnejši. Mislil je na Mimi, ki ji je obljubil, da jo osreči, saj sta si izpovedala globoko ljubezen ter se medsebojno pogodila glede bodočnosti. Kratko razmerje z Mimi je Johna povsem spreminilo. Njegov obraz je bil jasnejši, odločnejši, uljudnejši in milejši. Izžareval je veselje in srečo. Delal je ves dan z obilim uspehom, pred četrto uro popoldne pa se je odpravil domov. (Dalje prihodnjic)

VRHNJA PLAST

"Čudno, izgubil sem se v svoji sobi!"

"Morda je mlad medvedek," je modroval Jože.

"Ne, medved ni lisast. Gotovo je kuna belica," je ugotovil France.

"Zdi se mi, da tudi kuna ni, saj sem jo enkrat videl v starem kraju, a je bila drugačna," dostavi Jože.

"Tista je morda bila zlatica, ki si jo videl v starem kraju. Menda veš, da so kune belice in zlatice, ki pa so morda v Ameriki drugačne. Gotovo je kuna posebno zato, ker je tamle pri tisti globini dokaj vode. Dajva živo ujet, četudi jo loviva do večera," je zaključil France prav veselo.

"Morda bi nama uspelo," je podvomil Jože.

"Jo, kako bo moja Polonca vesela, pa tudi fantje, ko bova pritrjala lepo žival domov! S tem bova dokazala, da znava žival živo uloviti, ne da bi streljala," se je še bolj navdušil France.

Jože je bil dokaj neveren Tomaž, je rad podvomil, predno je trdno verjel. Ni maral, da se bi prenačil v svoj dvom je tudi izrazil.

"Kaj pa—če bi bil d-d-dihur ali pa jazbec," je pripomnil.

"Beži, beži, saj menda veš, da so dihurji skoro dvakrat manjši od te živali. In če bi bil dihur, ki tudi tu okrog že smrdelo. O kakem dihurju niti misliti ni, jazbec pa tudi ni, ker ni črn," je ugotavljal France.

"Kako pa bova žival privezala okrog vrata ali ji zvezala noge, ker nimava vrvi?" je hotel vedeti neverni Tomaž Jože.

"O, saj je tu okrog dovolj srabotja, ki v sili prav pride in nam domesti vrv, ali pa s hladnim pasom. Eden bo nabral srabotja, drugi pa bo pazil na žival."

Naredila sta tako, nabrala srabotja in se oborožila vsak z eno rogovičasto vejo za slučaj, da bi žival hotela skočiti nanju, ali pa jo z vejama primeta, čim bosta blizu nje. Tako bosta oba lovca pripravljena za naskok.

Žival ju je menda kmalu opazila in tekla v svojo smer.

"Če bolj ne more teči, jo bova gotovo kmalu ujela," je ugotovil France. "Morda pa je že obstreljena —"

Ko sta bila že prav blizu nje, je France odložil puško in jo prislonil k bližnjemu drevesu. Nato sta nadaljevala obleganje, oborožena s srabotjem in rogovičastima vejama, medtem ko je žival krenila proti vodi v bližnji globini. Ker sta mislila, da je kuna, sta jo brž obkrožila, da bi jo odvrnila in jo prislonila k sklanjanci drv in razmetanega dračja. Pri velikem, na tleh ležečem deblu sta obstala in skušala najti izhod, da strateško naskočita. Videla sta baš v tem trenutku najboljšo priliko, da izvedeta svoj načrt, kajti ujeti sta jo hotela, ne da bi jo preveč ranila ali pa da bi jo celo ubila.

Ko sta se tako motala v boju z živaljo, da jo lepo primeta in odvedeta domov, je France nenkrat zavpil: "Sto hudičev! Beži, Jože, beži—dihur je, dihur!" France bi kmalu vzrak padel od silnega smrada, ki je buknil vanj.

Brez nadaljnjih besed, oba po-

trta, razočarana, ker ju je lepa žival tako prevarala in odgnala s svojim neznanim smrdom, sta urno bežala vsak svojo smer, pozneje pa se spet sešla in se malo oddahnila, kajti ta neljuba dogodivščina ju je docela izmucila telesno in duševno.

"Lepega vraga sva lovila!" je sopihajoče potožil France. "Nikdar nisem mislil, da bi bil dihur tako velik in da bi naju tako nagoljufal. Joj, kako smrdiš! Gotovo te je dihur precej poškopil?"

"Meni se pa zdi, da ti bolj smrdiš!" ga je brž zavrnil Jože. "Veš, čudno se mi tudi zdi, ker je tvoj dom v starem kraju blizu gozda poleg vinograde, pa tako malo poznaš dihurja, kadar ga vidiš!"

"Kaj vraga misliš, da dihurji žive ob gozdu?" se je razjezil France. "Ti se bi moral sam sebi čuditi, ker je tvoj dom v starem kraju tik ob gozdu pri vodi, pa ne poznáš dihurja!"

To neljubo situacijo, ta neuspeh, razočaranje—in pa smrda, sta si naša nadebuda lovca tolmučila na enak način in se zbadala, si očitala in krivdo zvrčala drug na drugega. Ko sta si povedala vsak svoje mnenje drug o drugem glede dihurja, sta se nekoliko umirila, saj sta oba čutila, da sta ga pošteno polomila. Končno je France predlagal nekaj izhod iz neljube situacije.

"Kaj naj sedaj napraviva—da odstraniva smrda z naju? To je glavno! Če prideva domov taka, bodo vsi bežali iz hiše in bi vse stanovanje napolnila s smrdom. Zunaj pa je premrzlo. Če greva v rudarsko umivalnico, bo tudi nerodno. Tudi tam bi vse osmradila, morda bi celo še delo izgubila. Umivanje ne bi dosti ali nič pomagalo, dokler se smrda drži obleke."

"Veš kaj?" je prepričevalno dejal Jože, "pojdiva domov in ti boš poklical svojo ženo, naj namah prinese najini praznični obleki, da se zunaj preoblečeva..."

"Rea bo menda najboljše tako," je odvrnil France. Napotila sta se počasnih korakov proti domu, a sta se spomnila, da sta pozabila pri nekem

Maury Maverick, župan v San Antoniu, Tex., ki si je nakopal jezo magnatov, ker je skušal počistiti mesto.

drevesu puško. Vrnila sta se ponjo in se oprezno ozirala, če morda ni dihur kje v bližini, kajti dodatne količine dihurjevega parfuma pač nista marala, tega sta imela oba dovolj.

Čim sta našla puško, sta se počasi vračala proti domu. Nista se več brigala za zajce. Njuna lovska zabava je bila popolnoma pokvarjena. Glavno vprašanje je bilo, kako se otresti neznanega smrada, ki se ju je tako krepko držal.

Prišedši blizu svojega stanovanja, sta obstala. France je klicel svojo Polončko, toda bolj nalahko, boječ se, da bi ga slišal kdo izmed fantov. To bi bila v zadregi. Slučajno je prišel iz hiše eden izmed boardarjev in slišal je klic. Ozri se je v smer prihajajočega klica in videl, da tam zadaj za hišo stoji France in Jože. Nato se je vrnil v hišo naznanit ostalim, kaj je videl. Vsi fantje s Polonco vred so pridreli ven in gledali, France in Jože sta mahalna in klicala, naj pride kdo k njima, ostali pa so tudi mahalni, naj onadva prideta bliže.

Naposled se je Polonca odločila, da gre pogledat, kaj je. Za njo so šli ostali fantje. Pozneje so pripovedovali, da so sprva mislili, da sta France in Jože ustrelila kakšnega jelena ali celo volka ali medveda, pa nista mogla držati vleči ali nesti ubite zverine. Eden pa je celo rekel, da je že mislil, da sta znorela. Kmalu so se znašli v posredni bližini obeh stoječih lovcev. Nenadoma se je fant prijel za nos in se namah ustavil.

"Triasto vragov! Kaj nosita dihurja s seboj?" je zavpil.

V tistem momentu so bili že vsi ostali deležni neprijetnega ozračja, ki ga je okušil smrda. Hitro so odstopili nazaj. Je Polonca je vztrajala, da je izvedela, kaj hočeta. Dala sta ji potrebna navodila.

Na široko se je Polonca zasmejala in odšla proti domu. Kmalu se je vrnila in prinesla praznično obleko žrtvama dihurjevega blagoslova. Fantje so se vrnili in zbijali šale, medtem pa sta se France in Jože

hitro preoblekla, kajti bila dokaj mrzlo. Smrdljivo obta pustila tam in odšla na nost v rudarsko umivalnico. Dobra sta se umila in sko misleč seveda, da se rešita ga smrada. Ko sta prišla šo, so vsi boardarji s Polon vred ugotovili, da se v smrdita, zato bo moral France namesto pri svoji ženi — kaj časa spati z Jožetom v lo. Se večkrat sta šla naša z ca pozneje na lov na zajce, pak od tistega časa sta dihur dobro poznala in se ga skor previdno ogibala. Boardarji so še dolgo potem iz njiju brili, češ, kakšne smrdljive ce da znata onadva lovit!

Listen to and Advertise on PALANDECH'S YUGOSLAV Folk Songs and Music Tamburitza Orchestra Station WVAE, Every Sunday 10:30 P. M. Clark St., Chicago — Ill.

PRATIKE za 19...

smo zopet sprejeli. Jako zanimivo. Naročite takoj.

VELIKA BLASNIKOVA...
DRUŽINSKA...
Tudi smo zopet dobili direktor Ljubljane pristen slavni

'Bahovec Planin...

združenja čaj.

Najbolje sredstvo zoper boleželoda, jeter, žolča, črevesja in hurja.

Urejuje, utrjuje in čisti kri ter telesu nove moči in energije. Z zaprtje in slabo prebavo ni bolj Slovi tudi kot splošno zdravilo na ske, še posebno v prestopnih Cena 1 skatlija \$1.00, 3 sk. \$2.90.

MARIA CELJSKE ŽELEDČNE LJICE: Cena male stekl. 50c, like \$1.25.

ŠVEDSKE KAPLJICE za žela čreva in vročice: Cena male 50c, velike \$1.25.

Poštnina imenovanega blaga je pri Z vsakim naročilom za \$1.25 ali pošljemo s traven zastoj naš lep stenski koledar.

Steve Mohorko Co. 704 So. 2nd Street - Milwaukee.

TISKARNA S.N.P.

SPREJEMA VSA

v tiskarsko obrt spadajoča dela

Tiska vabila za veselice in shode, vizitnice, častnike, knjige koledarje, letake itd. v slovenskem, hrvaškem, slovaškem, češkem, nemškem, angleškem jeziku in drugih VODSTVO TISKARNE APELIRA NA ČLANSTVO S.N.P.J. TISKOVINE NAROČA V SVOJI TISKARNI

Vsa pojasnila daje vodstvo tiskarne.—Cene zmerno, unijako delo prvo

Pišite po informacije na naslov:

SNPJ PRINTERY

2657-59 SO. LAWNDALE AVENUE
Tel. Rockwell 4904
CHICAGO, ILLINOIS

NAROČITE SI DNEVNIK PROSVETA

Po sklopu 11. rodne konvencije se lahko naroči na list Prosveta in pristoje eden, dva, tri, štiri ali pet članov in ene družine in eni naročniki. List Prosveta stane za vse enake, za člano ali nečlano \$4.00 za eno letno naročnino. Ker pa člani še plačajo pri acementu \$1.25 na tednik, so jim to pristoje k naročnini. Torej sedaj ni vrzoka, reči, da je list predrag za člano SNPJ. List Prosveta je vala lastnina in gotovo je v vsaki družini morda, ki bi rad čital list vsak dan. Cena lista Prosveta je:

Za Zdrav. državo in Kanado \$6.00	Za Cicevo in Chicago je.....\$7.50
1 tednik in..... 4.00	1 tednik in..... 4.00
2 tednika in..... 7.50	2 tednika in..... 7.50
3 tednike in..... 11.00	3 tednike in..... 11.00
4 tednike in..... 14.50	4 tednike in..... 14.50
5 tednikov in..... nič	5 tednikov in..... 18.00

Za Evropo je.....\$9.00

Izpolnite spodnji kupon, priložite potrebno vsoto denarja ali Money Order v plama in si naročite Prosveto, list, ki je vala lastnina.

Pojasnilo:—Veselj kakor hitro kateri teh članov preneha biti član SNPJ, ali če se preseli proč od družine in bo zahteval sam svoj list tednik, bode moral tisti član in dotične družine, ki je tako skupno naročena na dnevnik Prosveto, to tako naznaniti upravništvu lista, in obenem doplačati dotično vsoto listu Prosveta. Ako tega ne storiti, tedaj mora upravništvo snižati datum za to vsoto naročnika.

PROSVETA, SNPJ, 2657 So. Lawndale Ave., Chicago, Ill.

Priloženo pošljam naročnino za list Prosveto vsote \$.....

1) Ime..... Čl. društva \$.....
Naslov.....
Ustavite tednik in ga pripilite k moji naročnini od sledičih članov moje družine:
2)..... Čl. društva \$.....
3)..... Čl. društva \$.....
4)..... Čl. društva \$.....
5)..... Čl. društva \$.....
Mesto..... Država.....
Nov naročnik..... Star naročnik.....

Varljiva žival

Joseph Irman (Akron, O.)
(Nadaljevanje in konec.)

Naša junaka, France in Jože, sta se končno podala na lov v gozd. Sporazumela sta se, da bo za začetek Jože nadomestoval lovski posel, ki ga navadno opravlja pes s tem, da bo priganjal divjačino in France jo bo počiljal. Ravnala sta se namreč po nasvetu boardarjev, ki se je na lov baje dobro razumel. Po daljšem času opletanja po gozdu se jima ni posrečilo, da bi iz kakega grma ali štora splašala kakega preplašenega zajca, še manj pa ustrelila. Pa je France stopil k Jožetu in mu očital, da ne zna nadomestovati lovskega psa. Jože se je čutil utaljenega.

"Pojdi pa ti na moje mesto, če znaš bolje priganjati in plašiti zajce, puško pa daj meni!" je zahteval Jože.

"Ovajt, pa naj bo," se je obotavljaje udal France.

Spet sta se razšla, France plašit divjačino, Jože pa na prežo ciljati. Naslednje minute so bile dokaj napete. Čakala sta trenutka, ko se pojavi zajček, da se pred njima zvrne.

"Pok!" je zadonelo po gozdu. Jože je počiljal in brž sprožil, zajček pa je jadrno odnesel svojo pete. Kmalu se je drugi prikazal ves preplašen od prejšnjega

ga strela. Drugi "pok" se je razlegal po gozdu in zajček je ostal mrtev na tleh. Jože ga je z velikanskim ponosom pobral. Čim ga je dvignil, je videl, da je bila uboga živalica dokaj razmesarjena od strela. Brž je pristopil France, da vidi njen prvi uspeh. Bil je zadovoljen, z namehom pa je pripomnil, da je kunc preveč razmesarjen, vsekakor je Jože streljal preblizu. Zajčka sta pustila na tleh in se odpravila dalje.

Se sta lovila France in Jože in končno dobila par zajčkov in eno divjo kokoš. Bila sta zadovoljna svoje sreče na svojem prvem lovu; nič zato, če sta pri tem porabila mnogo več časa kot drugi lovci. Doma sta se s svojim prvim plenom ponosno postavila, češ, sta že večka lovca, saj ni še nihče izmed ostalih dosedaj domov prinesel divje kokoši!

"Poglejmo, če morda niso zajčki razbiti," je dejal eden od fantov.

Pregledovali so plen na vse strani, končno pa priznali, da ne morejo dosti kritizirati, onadva pa sta o tistem razmesarjenem zajčku, ki je odšel v večnost kot žrtev njunega prvega eksperimenta s puško, previdno molčala.

France in Jože sta se teden pozneje spet odločila, da gresta na lov. Seveda to pot že bolj z nekakim ponosom kot izkušena

lovca. Držala sta se prvotnega načrta: eden je ciljati, drugi pa plašil. Naenkrat se je zaškilal strel iz puške iz Jožetove bližine. Toda sedaj je France pričel klicati in Jože je naglih nog odšel v smeri proti Francetu, da vidi kaj neki se je pripetilo, morda je ustrelil kakšno večjo žival ali celo zverino. Čim je prišel blizu Franceta, je vprašal, kaj neki je.

"Pridi bliže, boš nekaj videl!" je odgovoril France.

"Kakšen vrag pa je sedaj?" je zvedavo dejal Jože.

"Poglej dobro, tamle gori, pri tistih zloženih drvih—vidiš tisto čudno žival—ali jo vidiš, kako počasi pleza?"

Jože je napenjal svoje oči in kmalu uzri neko žival.

"Pojdiva hitro tja in jo ustreliva!"

Šla sta oprezno, počasi, da je ne bi prepodila. Obenem pa je France vprašal, kje ima Jože zajca ali kokoš, karkoli je z ustrelil.

"Zajec mi je ušel," je odvrnil Jože. "Pa je naj gre k vragu, saj se jih ne manjka."

"Domov gotovo ne prideva praznih rok," je pripomnil France.

Med pogovorom sta se previdno, polagoma bližala živali. Bila je črne barve, z dolgim, košatim repom, od glave do repa po hrbtu pa se je videla široka bela lisca ali praga.